

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ผ่านมามีลักษณะการเรียนรู้ที่มุ่งแต่เนื้อหาวิชา ประกอบกับครูจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและตำราที่นักวิชาการในส่วนกลางเป็นผู้เขียน (อุดม คำขาด, 2545: 1) ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะเป็นเอกเทศขาดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (ธีระชัย ปุณณโชติ, 2540: 4) เป็นระบบการศึกษาที่จำกัดเนื้อหาการเรียนรู้ไว้เพียงบางด้านตามที่ผู้จัดการศึกษา (รัฐ) ต้องการ บทบาทของการศึกษาซึ่งเคยทำหน้าที่สร้างบูรณาการของการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมกว้างขวางครบทุกด้านกลายเป็นการศึกษาแบบแยกส่วนที่มุ่งพัฒนาความสามารถ และทักษะเฉพาะด้าน (อาชีพ) และมีขีดจำกัดที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาชีวิตและชุมชนเดิมด้วยการศึกษาในระบบโรงเรียนจึงมีบทบาทที่จำกัด และไม่ช่วยพัฒนาชุมชนอย่างเดิม (อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์, 2540: 80) ถ้าความรู้ที่โรงเรียนถ่ายทอดให้หั้นนั้นไม่สามารถพัฒนาความสามารถ และสติปัญญาของบุคคลให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และทรัพยากรของชุมชน ทำให้สมาชิกใหม่ของชุมชนหรือเด็กนักเรียนขาดความสามารถ และทักษะที่จะดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองตามวิถีของชุมชน เนื่องจากไม่มีความรู้จากแหล่งอื่นเข้ามา เสริม ความสามารถที่ได้จากโรงเรียนจึงมีประโยชน์น้อย ยิ่งไปกว่านั้นคือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ความรู้กับผู้รับความรู้ในระบบโรงเรียนนั้นมีลักษณะเป็นแนวตั้ง จึงไม่ได้พัฒนาสติปัญญาไม่ว่า ในด้านความคิดหรือจินตนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิได้พัฒนาด้านจริยธรรม ทำให้คุณภาพของผู้เรียนยิ่งถดถอยไปจากเดิมมากขึ้นไปอีก เมื่อความสามารถและทักษะที่ผู้เรียนได้รับไม่สามารถนำมาใช้และนำมาพัฒนาตนเองและชุมชนได้ จึงทำให้พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและความสามารถของชุมชนโดยรวมหยุดชะงักไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างกว้างขวางเหมือนเดิม ภูมิปัญญาของชุมชนที่สั่งสมพัฒนามาอย่างต่อเนื่องก็จะถูกทอดทิ้ง (อุทัย ดุลยเกษมและอรศรี งามวิทยาพงศ์, 2540: 81) หลักสูตรการศึกษาส่วนกลางของรัฐที่ผ่านมา จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางบุคคล ทางสังคม และทางวิชาการได้

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันมีข้อมูล และ

ความรู้ต่างๆ มีเพิ่มขึ้นมากมาย จึงต้องใช้ความรู้และทักษะหลายสาขาวิชามาเชื่อมโยงเพื่อแก้ไขหรือพัฒนาเพื่อการอยู่รอดและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยการบูรณาการสาระความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ มาสัมพันธ์กับชีวิตจริงให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับข้อเท็จจริงในห้องเรียนและโลกภายนอก โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงประสานระหว่างโลกภายนอกห้องเรียนกับชีวิตของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้คิดและกระทำให้สอดคล้องกับธรรมชาติ (ครรรชิต มนูญผลและคณะ, 2545: 53) มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีการบูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ข: 3) การจัดการสอนแบบบูรณาการจึงมีประโยชน์และส่งผลโดยตรงกับผู้เรียน เนื่องจากเป็นการสอนที่สามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมีความหมายต่อเนื่องและสอดคล้องกับชีวิตจริง โดยผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งควรเชื่อมโยงวิชาหนึ่งเข้ากับวิชาอื่นๆ ในการสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ เหตุผลในการเชื่อมโยงวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน ยังสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่างๆ ในหลักสูตร ทำให้เรียนวิชาต่างๆ สัมพันธ์กันมากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนให้เข้ากับชีวิตจริงได้ (อรัญญา สุทธาสีโนบล, 2545: 20-21) และสาระในการจัดการศึกษาควรปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้สึกรักผูกพัน ตลอดจนภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมใกล้ตัวจากประสบการณ์จริง การได้พบ ได้สัมผัสของจริง และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) เรื่องการนำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเอง มีองค์ประกอบทั้งที่กำหนดจากหลักสูตรแกนกลาง และที่สถานศึกษาต้องกำหนดจากส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการของโรงเรียน นักเรียน ชุมชน และสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ความเป็นหลักสูตรสถานศึกษาจึงจะสมบูรณ์และทั้งนี้ต้องเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด (ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจอดพร สู่แสนสุข, 2546: 3) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษามาตรฐานที่ 14 17 18 และ 25 ที่ให้สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540) ได้กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้อง

คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 23 ที่เน้นให้มีการสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2544: 4) ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม โรงเรียนจึงควรจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้เห็นและความร่วมมือของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจให้เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้าใจในการศึกษาและถือเป็นหน้าที่ของชุมชนที่จะต้องให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน (ไพรัช อรรถกามานนท์ และมัทนา โชควรวฒนกร, 2545: 2-3) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมควรให้ชุมชนได้ร่วมตั้งแต่เริ่มแรกในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับประโยชน์ด้วยกัน (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า, 2544: 13) เพื่อนำไปสู่ความยุติธรรม และเกิดผลส่วนรวมแก่ชุมชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ซึ่งควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างการเรียนรู้ เช่น การพูดคุยการถกเถียงทางความคิด เพื่อหาข้อประเด็นทางปัญหา ตลอดจนมีแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2533: 58-59 อ้างถึงในสนทญา เมืองสุข, 2546: 2)

ชุมชนตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ในบริเวณแนวเทือกเขาบรรทัด มีเนื้อที่ป่าไม้ทั้งหมดประมาณ 44,986 ไร่ ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของชุมชน ชาวบ้านมีวิถีชีวิตพึ่งพิงกับป่ามาโดยตลอด เมื่อกระแสการพัฒนาเข้ามาถึง มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้ในการทำการเกษตรประกอบกับการมีประชากรเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจมีผลทำให้พื้นที่ป่าถูกทำลาย ความอุดมสมบูรณ์ของป่าจึงลดลง ส่งผลสืบเนื่องไปถึงการลดลงของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ของป่าเริ่มลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ เมื่อป่าต้นน้ำถูกทำลายก็ไม่มีแหล่งน้ำซับหล่อเลี้ยงทำให้ไม่มีน้ำในการอุปโภคบริโภค และเมื่อถึงฤดูฝนก็จะเกิดภาวะน้ำท่วมเนื่องจากการทำลายป่าไม้ไป (สนทญา เมืองสุข, 2546: 2)

ทางชุมชนตะโหมดจึงมีการรวมกลุ่มสภาลานวัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้าน สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ รักษาและส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (สภาลานวัดตะโหมด, 2543: 13) และได้ขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้นโดยเกิดกลุ่มใหม่ที่เรียกว่า กลุ่มป่าชุมชนเขาหัวช้าง โดยการรวบรวมคนที่มีความสนใจและมีความรู้ด้าน

ป่าไม้มาร่วมกันดำเนินการในการจัดการป่าไม้ในรูปแบบของป่าชุมชนเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็นสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า (สนทนา เมืองสุข, 2546: 2-3) ขณะเดียวกันอุดมการณ์ของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะดำเนินการต่อไปไม่ได้ ถ้าขาดเยาวชนที่จะมาสานต่อเจตนารมณ์ของชาวบ้านที่มีอยู่ ทางกลุ่มสถานาวัดตะโหนดได้เล็งเห็นว่าโรงเรียนเป็นแหล่งสร้างการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อเยาวชน ทางชุมชนและโรงเรียนประจำบ้านในเขตพื้นที่ตำบลตะโหนด จึงได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนขึ้น โดยมีการจัดกระบวนการสร้างหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการของสนทนา เมืองสุข (2546) ขึ้นการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวตรงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และโครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนประจำบ้านในด้านการประสานความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความรัก และหวงแหนในท้องถิ่น ตลอดจนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักท้องถิ่น เห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม (โรงเรียนประจำบ้าน, 2545: 2-5) และได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวมาตั้งแต่ปี 2545 โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องป่าของชุมชนวิชาตะโหนดศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในสาระเพิ่มเติมของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเรื่องป่าของชุมชนนี้ใช้เวลาเรียนในห้องเรียน 15 ชั่วโมง และนอกห้องเรียนโดยการพานักเรียนไปศึกษาพื้นที่จริง (ภัทรา เขียวจัน (สัมภาษณ์), 17 มีนาคม 2547) ซึ่งหลังจากที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าว ทั้งชุมชนและโรงเรียนต่างมีความคิดเห็นว่า ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวกับรายวิชาอื่นๆ และจากข้อเสนอแนะของงานวิจัยดังกล่าวควรจะมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนไปบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครูและการเรียนรู้อย่างครบถ้วนของนักเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการจัดกระบวนการบูรณาการหลักสูตรดังกล่าวโดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน นักเรียน และอาจารย์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประจำบ้าน เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนแบบบูรณาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและโรงเรียน ตลอดจนได้รูปแบบของกระบวนการบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความรัก หวงแหน และมีส่วนร่วมในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ของตนเอง

2. คำถามของการวิจัย

1. การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนควรมีกระบวนการอย่างไรบ้าง
2. เงื่อนไขและปัจจัยใดบ้างที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการดังกล่าว
3. ผลจากการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนที่มีต่อ ชุมชน ครู และนักเรียน ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

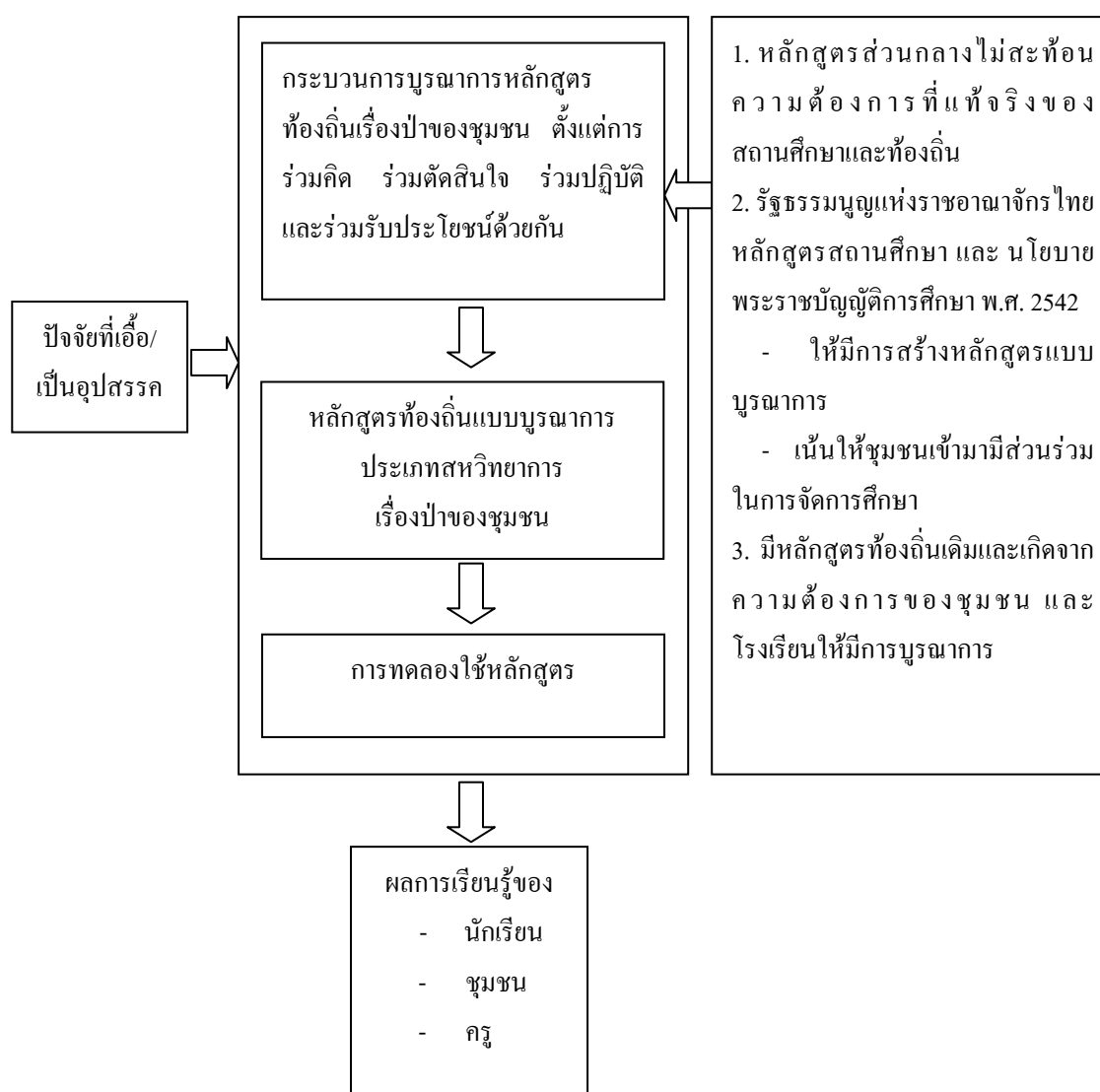
1. เพื่อจัดกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไข และปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลจากการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนที่มีต่อ ชุมชน ครู และนักเรียน ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนกับโรงเรียน
2. ได้รูปแบบของกระบวนการบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน ตลอดจนรู้เงื่อนไขและปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการดังกล่าว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ต่อไป
3. นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและบุคคลในชุมชน ทำให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ที่เหลือน้อย
4. ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับ ขั้นตอนการบูรณาการการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มสาระที่สามารถนำมาบูรณาการได้ รวมทั้งกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบูรณาการครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน และผู้เข้าร่วมฝ่ายชุมชน ตลอดจนผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการทางสติปัญญาและกระบวนการทางจิตใจของบุคคลในการรับรู้สิ่งเร้าต่างๆ และพยายามสร้างความหมายของสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ที่ตนได้รับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประสบการณ์นั้น โดยอาศัยกระบวนการทางสังคมเข้ามาช่วย (ทิสนา เขมมณีและคณะ, 2544: 11-12)

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ส่งผลให้มีจิตสำนึกและมีความตระหนักรู้ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (วรลักษ์ณ์ ไชยทัฬห, 2543: 202-204) โดยในงานวิจัยนี้จะหมายถึงกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน

การบูรณาการ หมายถึง การรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเหมือนกัน มาร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ (วิเศษ ชินวงศ์, 2544 : 28)

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่นสร้างขึ้นมาเพื่อจัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการดำรงชีวิตและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามรูปแบบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (อุดม เขยถิงค์, 2545: 6) ในงานวิจัยนี้หมายความเฉพาะถึงหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ซึ่งเกิดจากการสร้างร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมที่เป็นตัวแทนของชุมชนและโรงเรียนได้มีสิทธิ์ระดมความคิดในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการหรือความมุ่งหวังในการพัฒนาการศึกษา นำไปสู่การดำเนินกิจกรรม การจัดการศึกษาตามความเหมาะสม ความต้องการและบทบาทหน้าที่ของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 1) ซึ่งเป็นการดำเนินการในกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ

ป่าของชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดของชุมชนตำบลตะโหมด ทั้งพื้นที่ป่าไม้ประเภทที่มีเอกสารสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิ์ (สภากานวัดตะโหมด, 2543: 8)

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนประชาบำรุง ต. ตะโหมด อ. ตะโหมด จ. พัทลุง

ผลการเรียนรู้ หมายถึง ผลจากระบบการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะที่เกิดจากการ

ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับประโยชน์ด้วยกัน ตลอดจนผลการเรียนรู้ที่เกิดกับนักเรียนหลังจากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

7. ขอบเขตของงานวิจัย

7.1 พื้นที่ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนประชาบำรุง ตำบลตะโหมค อำเภอตะโหมค จังหวัดพัทลุง

7.2 การวิจัยมุ่งศึกษากระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน และศึกษาผลจากการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนที่มีต่อชุมชน ครู และนักเรียน ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

7.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เข้าร่วมทีมวิจัย และกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 36 คน